

Més articles: Capdevila, Monzó, Guillamon

Carles Montpart Tura

L'article de premsa obliga l'escriptor a condensar en un espai reduït una idea i a desenvolupar-la de manera que quedin ben delimitats els aspectes claus que es volen transmetre al lector. Molts grans autors han estat notables articulistes, molt sovint, també cal dir-ho, per una qüestió de pura supervivència econòmica. En aquest darrer Sant Jordi hi havia a les parades de novetats tres reculls d'articles força remarcables, dos dels quals —el de Carles Capdevila i el de Quim Monzó— van accedir als primers llocs dels sempre polèmics rànkings dels llibres més venuts.

La vida a través dels articles

En aquests cinc anys de vida de *lator-tugaavui* (3a època) hem dedicat diverses vegades la nostra col·laboració mensual sobre llibres a reculls d'articles. El primer, justament, parlava d'un dels grans mestres que ha donat la literatura catalana en aquest terreny: Josep Ma. de Sagarra (núm. 5, octubre de 2012). Més endavant el van seguir textos sobre Joan-Francesc Mira (núm. 7, desembre de 2012); Josep Maria Espinàs (núm. 14, juliol de 2013), una altra autèntica referència de l'articulisme i del qual en parlàvem amb motiu de l'aparició de la seva antologia *Una vida articulada* (La Campana, 2013); les recopilacions d'articles sobre llengua catalana de Joan Solà, Albert Pla Nualart i Rudolf Ortega (núm. 34, maig de 2015), i, finalment, ara fa un any, ressenyàvem el magnífic aplec d'articles de Manuel Baixauli (núm. 45, maig de 2016) recollits a *Ningú no ens espera* (Edicions del Periscopi, 2016).

La gran virtut de poder llegir uns textos que han anat apareixent a la premsa al llarg d'un cert temps —a part del fet de poder-los recuperar si no se'n tenia coneixença o si només s'havien seguit parcialment— és descobrir les constants que l'escriptor ha anat dibuixant al llarg d'uns textos que la seva pròpia fragmentarietat amagava. Unes

constants —temàtiques, estilístiques, ideològiques, de gustos estètics, etc.— de les quals fins i tot el propi autor sovint en queda sorprès.

La vida segons Capdevila

El primer lloc del podi al qual fèiem referència al principi, és a dir, el llibre més venut, en aquest cas entre els de no ficció, va ser aquest passat

Carles Capdevila

Sant Jordi per al recull d'articles *La vida que aprenc* (Arcàdia, 2017), del conegut periodista Carles Capdevila (Els Hostalets de Balenyà, 1965). Es tracta, gairebé en la seva totalitat, de textos publicats al diari *Ara*, del qual Capdevila en va ser fundador i director durant cinc anys (2010-2015). El llibre presenta els articles, sense datar, agrupats en cinc apartats en funció del tema que hi predomina: el primer, "La mirada íntima", aplega reflexions de tipus més personal, moltes d'elles motivades per la detecció i posterior tractament d'un càncer que l'ha apartat de la primera línia de la direcció del diari i que li ha fet replantejar una gran quantitat de rutines diàries; a aquesta primera la segueixen les seccions "Ser i fer", i "Petites revolucions", amb articles de tema més social, "En bona companyia", més centrada en l'anàlisi de les relacions personals i, finalment, un capítol dedicat a un dels temes preferits per l'autor, l'educació, "Eduquem les criatures".

Llegits en conjunt, els articles de Carles Capdevila —a part d'estar molt ben escrits i de ser un bon exemple de capacitat de condensació i d'expressió clara— deixen una sensació molt agradable, en el sentit que són una contínua invitació a pensar que és possible fer un món millor a partir dels petits gestos quotidians. Capdevila demostra tenir una gran capacitat d'observació i unes enormes dosis de sentit comú que inverteix a desemascarar la hipocresia que molt sovint ens envolta. La seva és una opció per la sinceritat i per la bonhomia, però no pas per la ingenuïtat, ja que es mostra absolutament contundent quan li sembla que els mecanismes de poder pretenen

manipular sense compassió els nostres comportaments. La seva valoració de l'amabilitat en les relacions socials, del positivisme del voluntariat, i de la professionalitat ben entesa, especialment quan esmenta els docents i aquells que tenen cura de la salut, és una de les constants que travessen tot el llibre. Una característica remarcable de la prosa de Capdevila és la fina capacitat d'ironia que demostra i una subtil habilitat per jugar amb el sentit de les paraules, cosa que faa que els articles siguin enormement amens i molt llegidors.

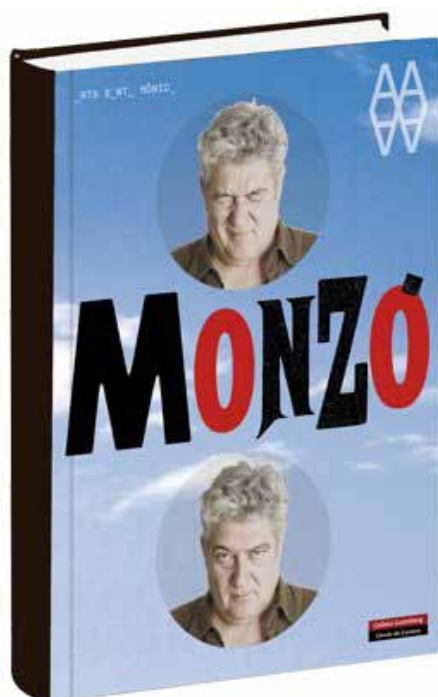
Capdevila és autor, entre d'altres, dels llibres *Nova York a la catalana* (La Campana, 1996), *Criatura i companyia* (La Campana, Premi Pere Quart 1999), reeditat amb el títol *Parir amb humor*, i dels interessants reculls de converses *Entendre el món amb onze pensadors contemporanis* (Arcàdia, 2015) i *Educar millor: Onze converses per acompanyar famílies i mestres* (Arcàdia, 2015). També ha escrit una desena d'històries de *Les Tres Bessones*. Pel que fa a la seva presència als mitjans de comunicació, Capdevila va treballar a *Alguna pregunta més?* d'El matí de Catalunya Ràdio, va dirigir el programa *Eduqueu les criatures*, i a la televisió va ser el primer director d'APM (Premi Ondas) i el director i presentador de *Qui els va parir*, tots dos a TV3. Ha rebut el Premi Nacional de Comunicació 2016, el Ciutat de Barcelona de Periodisme i el Premi Marta Mata. Darrerament ha obtingut un notable èxit amb les seves conferències, moltes de les quals estan construïdes a partir de la reelaboració dels articles del llibre que hem comentat.

Monzó gastronòmic

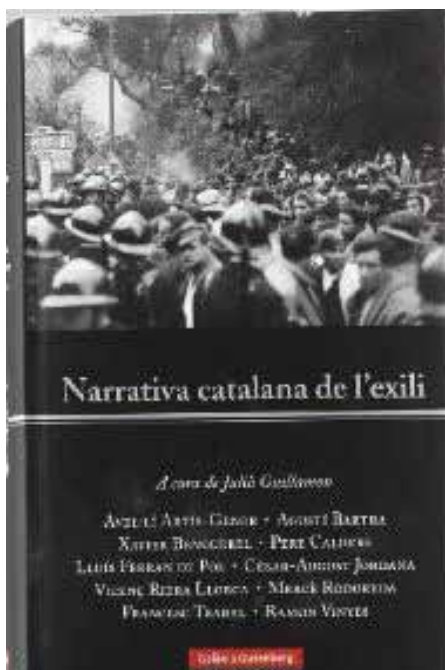
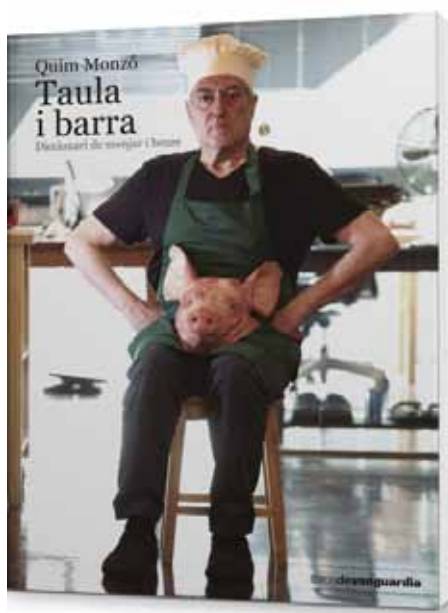
El segon llibre més venut per Sant Jordi d'aquest apartat de no ficció, ha estat *Taula i barra. Diccionari de menjar i beure* (librosdevanguardia, 2017), de Quim Monzó, una obra fortament publicitada i celebrada com el retorn a les llibreries de l'autor després de més de sis anys sense publicar.

I és que Quim Monzó (Barcelona, 1952) ha declarat més d'una vegada que no pensa tornar a publicar cap llibre de ficció, cansat de veure com la seva feina és piratejada sense contemplacions i sense ser objecte de cap persecució legal. En aquest cas, doncs, es tracta d'una recopilació de vuitanta-cinc articles de tema gastronòmic publicats per Monzó a *La Vanguardia* durant els darrers quinze anys, aproximadament. L'edició ha corregut a càrrec del crític literari Julià Guillamon, un bon coneixedor de l'obra monzoniana, el qual ha donat forma de diccionari al recull, a través d'un epígraf que ha afegit als títols originals, i que li ha servit per fer-ne l'ordenació alfabètica. Així presentat, doncs, el recull pren tota una altra dimensió, ja que és molt més fàcil per al lector localitzar l'opinió de Monzó respecte d'un tema concret, tant si es tracta de l'aigua de l'aixeta (el primer article) com si és l'anàlisi sempre desmitificadora que l'autor fa dels cuiners novells, de la música dels restaurants dels peus de porc o de la truita a la francesa.

L'efecte que fa la lectura del volum, com en el cas que comentàvem abans, és també d'una gran unitat. Malgrat que siguin articles escrits en moments força distants i a partir de motivacions

concretes molt diferents —en aquest cas sí que tots presenten la data de publicació—, en tots ells hi sentim la mateixa veu. A partir d'un profund coneixement de la cuina pròpia i de moltes altres cuines del món, Monzó opina amb un gran coneixement de causa i dinamita sense contemplacions tòpics generalment acceptats de forma totalment acrítica per capes àmplies de la societat. Uns articles, doncs, que proporcionen un gran plaer lector, tant als devots incondicionals de Monzó, com a aquells que desconeixen la seva consolidada carrera literària com a contista, ja que en tots ells hi ha el millor Monzó, un escriptor que a hores d'ara presenta una de les trajectòries com a articulista més sòlides de la literatura catalana.

Crítica literària i escriptura de creació

El darrer recull d'articles que volem comentar aquest mes porta per títol *El sifon de can Sitra* (Comanegra, 2017), del crític literari de *La Vanguardia* Julià Guillamon (Barcelona, 1962). En aquest cas no es tracta d'un llibre que hagi estat present a les llistes dels llibres més venuts —fins i tot passava força desapercbut en les recomanacions literàries que els diaris feien pels voltants de Sant Jordi—, però que, al meu entendre mereix sobradament la seva lectura. Guillamon, que és responsable de la crítica de literatura catalana a les pàgines culturals de *La Vanguardia*, escriu també setmanalment un text més personal gairebé sempre relacionat, però, amb les seves ocupacions d'investigació literària. Aquests articles són els que tenim en el present volum, que de fet són una continuació del pri-

Julià Guillamon

mer aplec que l'autor va publicar amb el títol *Uh, Gabirú* (Empúries, 2008), un recull on dominaven els textos relacionats amb la investigació sobre l'exili literari català a Amèrica que durant uns quants anys va ocupar l'autor.

Guillamon, amant tant del comentari refinadament erudit sobre la nostra història literària com de la divulgació de les manifestacions de la cultura més popular, ens ofereix uns magnífics articles on, cada vegada més, però, la nota d'observació personal i l'apunt biogràfic, molt sovint relacionat amb la relació de l'autor amb l'entorn natural, es fa més i més present. El resultat és un conjunt variadíssim de proses —moltes de les quals recorden sovint els textos del mestre del gènere, Josep Ma. de Sagarra— que són una manifestació d'una gran curiositat intel·lectual —els interessos de Guillamon semblen no tenir límits— i que, a més, venen embolcallades en una prosa espurtejada per un eficaç sentit de l'humor. És una llàstima que l'edició que comentem hagi estat feta sense la cura necessària que el contingut mereix, ja que fa molt mala impressió al lector la gran quantitat d'errades de tot tipus que conté el text. El cos de la lletra, excessivament petit, i un injustificat índex invers tampoc no hi ajuden gaire. Malgrat tot, com hem dit, el llibre mereix, sens cap mena de dubte, la lectura.

Comissari d'exposicions de referència

Julià Guillamon ha estat el comissari responsable d'algunes de les millors exposicions que s'han fet els darrers anys a Catalunya. La seva ingent, i penso que encara no prou ben valorada, tasca d'investigació al voltant dels

El sifon de can Sitra

Julià Guillamon

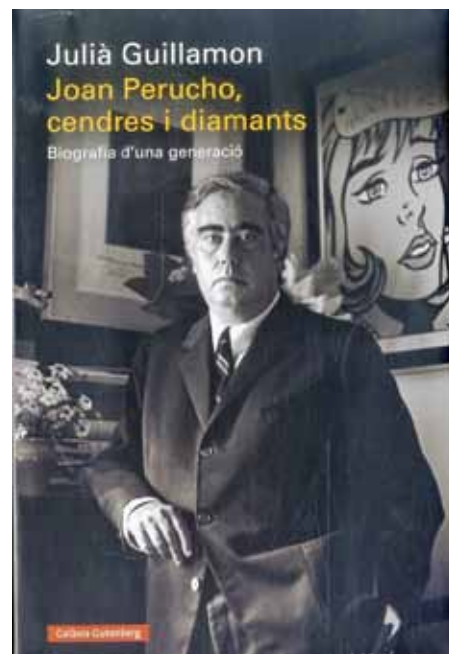
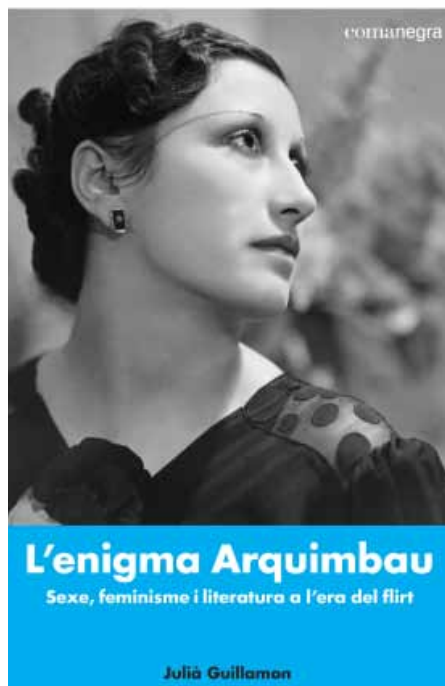

autors catalans exiliats a Amèrica va donar com a fruit, a part de l'exposició "Literatures d'exili", presentada al CCCB l'any 2005, els imprescindibles volums *Narrativa catalana d'exili* (Galàxia Gutenberg / Cercle de Lectors, 2005) —una magnífica antologia on es recullen els textos més significatius d'autors com Agustí Bartra, Mercè Rodoreda, Vicenç Riera Llorca, Pere Calders, Avel·lí Artís-Gener, Lluís Ferran de Pol, Ramon Vinyes, Xavier Benguerel, Cèsar-August Jordana i Francesc Trabal— i el preciós llibre *El dia revolt. Literatura catalana de l'exili* (Editorial Empúries, 2008, Premi Ciutat de Barcelona d'Assaig i Lletra d'Or 2009), on es recullen, amb l'acompanyament d'una documentació gràfica excepcional, quaranta-dos reportatges que Guillamon va fer a partir del testimoni dels fills de l'exili català del 1939, els quals donen una dimensió diferent i molt més personal de la traumàtica vivència que van haver d'experimentar molts escriptors catalans.

També han estat especialment remarcables les exposicions que Guillamon ha coordinat sobre tres autors a hores

d'ara ja clàssics: Quim Monzó, Salvador Espriu i Baltasar Porcel. La minuciositat, l'exhaustivitat en la recerca dels materials i l'encert en l'edició dels catàlegs són dignes d'un gran reconeixement. Els volums, actualment ja de referència imprescindible, *Monzó. Com triomfar a la vida* (Galàxia Gutenberg / Cercle de Lectors, 2009), *Espriu. L'escriptor compromès, el místic, el gran sarcàstic* (Galàxia Gutenberg / Cercle de Lectors, 2013) i *Baltasar Porcel. Mallorca, Barcelona, el món* (Galàxia Gutenberg / Cercle de Lectors, 2015) en donen bon testimoni. Guillamon també va ser responsable, juntament amb Vicenç Altaïó, de l'exposició sobre l'evolució de la poesia catalana entre els anys seixanta i principis dels vuitanta: *La revolta poètica 1964-1982* (Galàxia Gutenberg, 2012) i de l'exposició "Josep Palau i Fabra, l'Alquimista" (2000).

Julià Guillamon va obtenir el Premi Crítica Serra d'Or d'Assaig 2002 per *La ciutat interrompuda* (La Magrana, 2001), un documentat estudi sobre la transformació que va patir la cultura a Barcelona entre els anys setanta i els Jocs Olímpics, és autor de l'estudi *Joan Perucho i la literatura fantàstica*

(Edicions 62, 1989) i de la biografia definitiva del mateix autor *Joan Perucho, cendres i diamants* (Galàxia Gutenberg / Cercle de Lectors, 2015 Premi Crítica Serra d'Or d'estudis literaris 2016), i darrerament s'ha interessat per l'obra d'una escriptora de l'època de la República força oblidada, Rosa Maria Arquimbau, sobre la qual ha publicat *L'enigma Arquimbau* (Comanegra, 2015) i n'ha reeditat la seva novel·la *Història d'una noia i vint braçalets*. Com a autor de creació, Julià Guillamon ha publicat dues novel·les, *La fàbrica de fred* (Empúries, 1991) i *La Moràvia* (Galàxia Gutenberg / Cercle de Lectors, 2011).